

**НИКОЛА АБАДЖИЕВ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БАДДПО**

- Г-н Абаджиев, активите на пенсионните фондове нарастват много бързо и вече достигат 1.5 млрд. лв. Не е ли това проблем за фондовете, след като увеличението на активите им сериозно изпреварва финансовите нужди на пазара?

- В последно време този въпрос е предмет на коментари, като има известно основание за безпокойство. Нарастването на активите на фондовете доказва, че допълнителното пенсионно осигуряване се развива със сравнително добри темпове и заема достойно място като алтернатива на държавното обществено осигуряване. Възприетата у нас тристъпкова пенсионна система работи успешно, а допълнителните пенсионни фондове от втория и третия стъпък се наложиха ка-

личаване на вноските в Универсалните пенсионни фондове (УПФ) в рамките на 7.5% до 10% от облагаемия доход.

Правейки оценка на резултатите за 2006 г., трябва да обърнем внимание на още един факт, а той е, че от общата сума на активите на пенсионните фондове около половин милиард лева се дължат на активите, натрупани в доброволните пенсионни фондове, които са с над десетгодишна история. Тази сума е доста скромна за времето, през което се е натрупала. В доброволните фондове се осигуряват около 500 хиляди души и в сравнение с фондовете от допълнителното задължително пенсионно осигуряване с 2.5 млн. осигурени лица става ясно колко далеч са критериите в двата случая. Доброволното пенсионно осигу-

нас имат като че ли пренебрежително, подценяващо отношение към ресурса, който се акумулира във фондовете за допълнително пенсионно осигуряване. Може би това се дължи на недостатъчната им информираност, на непознаването на ситуацията и процесите в тази сфера, а и на нежеланието им да се занимават с потенциални инвеститори, каквито са фондовете. По-лесно е като че ли да се върви по утъпкания, но значително по-скъп път на търсенето на банкови кредити и на кредити от чужбина. Време е и е задължително държавата вече да създаде нужните финансови механизми за използване на един не съвсем малък за нашата страна финансов ресурс от 1.5 млрд. лв., каквито са натрупванията на фондовете към края на 2006 г. и които постоянно нарастват. Нужна е реална оценка на възможностите им, а и да се оцени

насочат зад граница и как ще стане това?

- Законът наистина ни принуждава да търсим възможности за вложения на натрупаните средства и това може да стане и зад граница. Защото, ако България се окаже „тясна“ за инвестиране, пенсионните дружества ще са принудени да потърсят други хоризонти. Такава възможност се създават с реалното ни присъединяване в ЕС, пазарът е отворен, а и законът не го забранява. Друг механизъм за „изтичане на капитали“ в чужбина е създаването на възможности за управление на доброволни пенсионни професионални схеми, след като те ще бъдат управлявани от институции, които са извън страната.

- Какъв е примерът на Чили при инвестирането на активите на пенсионните фондове, като се има предвид, че този модел се смята за успе-

ПАРИТЕ НА ПЕНСИОННИТЕ ФОНДОВЕ МОЖЕ ДА ЗАДВИЖАТ „МЕЛНИЦАТА“ НА ЧУЖДИ ИКОНОМИКИ

тегорично.

Не бива обаче да се главозамайваме от резултатите, а трябва да направим трезва оценка. Ако анализираме тези резултати и ги сравним с другите страни, възприели подобни пенсионни модели, ще стигнем до не съвсем позитивни изводи. Дори 1.5 млрд. лв. натрупани активи във фондовете да са добро постижение, не бих казал, че тези пари са адекватни на нуждите на осигурените лица. Защото натрупаните средства на осигурените по сметките в задължителните пенсионни фондове са сравнително ниски на този етап и по тази причина не би трябвало да се очаква добър резултат от тях след години под формата на допълнителна пенсия. В това отношение ние значително изоставаме в сравнение с други страни, които започнаха прилагане на пенсионната реформа след нас - страни като Хърватска и Македония. Тези страни направиха своята реформа, като взаимстваха нашия опит и закони, а практически само за 2-3 години надхвърлиха активите на българските пенсионни фондове. И както често става, „учениците“ надминаха „учителите си“. Това преди всичко се дължи на значително по-високата база на осигурителните вноски, с които реформата стартира там. В посочените две държави още от самото начало осигурителните вноски бяха от порядъка на 7%-7.5% от облагаемия доход. А нашето допълнително задължително пенсионно осигуряване започна от нивото на 2% през 2001 г. от облагаемия доход, за да достигне днес след 6 години нивото на едва 5 на сто от него. Затова не можем да бъдем оптимисти за добрия и желан размер на бъдещата допълнителна пенсия. Добре е, че проблемът се осъзнава и вече съществуват предложения за уве-

ряване крие огромен потенциал и пенсионноосигурителните компании насочват вниманието си в това направление. Но заедно с нашите усилия и държавата трябва да съдейства за повишаване на осигурителната култура на гражданите, а също така да даде допълнителни данъчни преференции и др. лостове, които ще стимулират хората с по-добри финансови възможности. Защото развитието на този вид осигуряване заедно с допълнителното задължително осигуряване ще намали социалния натиск към държавно-обществената система.

В момента основната грижа на мениджмънта на пенсионноосигурителните дружества е ефективното управление на средствата на фондовете. Нарастването на активите до тези размери представлява една постоянна грижа за фондовете на фона на все още слабо развитите капиталов и финансов пазар. Защото пред дружествата стоят законови изисквания за инвестициите. Още на петия ден всяка постъпила вноска във фонда трябва да се вложи в съответните финансови инструменти. И ако липсват подходящите инвестиционни инструменти за това, понякога фондовете са принудени да правят не най-ефективни и най-доходни инвестиции.

- Какви са тенденциите за развитие на фондовете за следващите 3 години?

- Прогнозата, която сме очертали още през 2001 г., при досегашните размери на осигурителните вноски в края на 2010 г. активите на пенсионните фондове ще надхвърлят 4 млрд. лв. Това значително ще задълбочи проблемите с инвестициите на тези пари, ако и занапред се сблъскаме с неразвиен наш капиталов пазар.

Друга тенденция е свързана с очакванията и въз-

можността за нарастването на осигурителната вноска в УПФ. Предложението е до края на тази година вноската да стане 7.5% от облагаемия доход, а в края на тригодишната прогноза тя да достигне 10 на сто ще бъде една добра стъпка в тази посока.

Друга очертаваща се тенденция е свързана с очакванията за увеличаване на данъчните преференции по отношение на осигуряващите се в доброволните пенсионни фондове. Известни компании се предвиждат да намалят социалния натиск към държавно-обществената система.

- Не даде ли Кодексът за социално осигуряване с последните си изменения по-голяма инвестиционна свобода за вложенията на фондовете?

- Да, даде. Беше направена стъпка към либерализация на инвестиционния режим. При предишния режим, който беше значително по-консервативен, в голяма степен задълженията бяха за инвестиции в Държавни ценни книжа, по-ограничени бяха лимитите на инвестициите в други финансови инструменти. Осъществена чрез закона либерализация се изразява в отпадането на изискването част от натрупаните средства да се инвестират задължително в ДЦК, и то в строго определени минимални граници, разнообразиха се инвестиционните инструменти, разшириха се лимитите за инвестициите и т. н. Тази либерализация се прокарва постепенно и ние сме съгласни с това, защото си даваме сметка, че става дума за „бели пари за черни дни“, за осигуряване на

пенсии и грижата е не толкова за осигуряване на по-голяма доходност, а за сигурността на вложенията. Това е едната страна на проблема. От друга страна, трябва да се търси ефективността на инвестициите при поемане на оптимален риск. Процесите във финансовата сфера, особено днес, са доста динамични. На практика, макар и сравнително нова, рамката, която предписва законодателят, вече остарява. Капиталовият и финансовият пазар се променят и вече се усеща задържащият фактор на съществуващата законова рамка, която все още е доста консервативна. Тази рамка вече се превръща в причина пенсионните фондове и дружествата да не могат да реагират бързо и адекватно на променящите се условия на пазара. Това е така по отношение на новите финансови инструменти, които се появяват на финансовия пазар, но не са описани в закона като възможни средства за инвестиции. Като задържащи се явяват вече и лимитите, определени за отделните финансови инструменти. Тези лимити понякога не са адекватни на ситуацията на пазара. Например до 25% е разрешено инвестирането в ипотечни облигации, но такива на нашия пазар няма и тази липса трябва да се компенсира по някакъв начин с инвестиране в други инструменти, за които обаче има също лимитиращи ограничения.

Належаци са нови законови промени за либерализация на инвестиционния режим, за да се създадат нови възможности за ефективната дейност на фондовете.

- А какви мерки трябва да предприеме държавата за да привлече пенсионните фондове за изграждане на големи инфраструктурни обекти?

- Все още държавните финансови институции у

също така тяхното пряко влияние върху икономиката от една страна, и от друга страна, ролята им за решаването на конкретния социален проблем - пенсиите, а и общо за намаляване на социалното напрежение в обществото. За разлика от доходите, натрупвани в други финансови институции, в пенсионните фондове се трупат „дълги пари“, които могат да се оползотворят за един по-дълъг период от време. В някои страни има 20- и 30-годишни облигации, които се емитират от държавата и се използват от пенсионните фондове. Когато държавните ни мъже търсят възможности за финансиране на големи инфраструктурни проекти, трябва да имат предвид и да потърсят пенсионните фондове като потенциални инвеститори. А това означава ново строителство, нови работни места, по-високи работни заплати, нови осигурителни вноски. Така от една страна се постига принос за икономиката, а от друга - и по-висок социален ефект. Защото резултатът от тези инвестиции сто процента ще се върне в индивидуалните партии на осигурените хора в Универсалните пенсионни фондове. А това означава по-големи допълнителни пенсии. Осъществява се един взаимнообуслобен затворен цикъл, наричан от някои експерти „кръг на богатството“.

- Разговаряли ли сте по тези теми с хората от правителството?

- Имаме намерение да поискаме среща още през този месец с премиера и със съответните министри, за да дискутираме по проблемите и по някакъв начин да подкажем необходимите решения. Някои политически сили вече сериозно навлизат в темата.

- Възможно ли е голяма част от капиталите на дружествата да се пре-

шен?

- Необходимо е да се проучи чуждият опит, за да се прилага ефективно и у нас. Например една страна като Чили за 25 години от старта на пенсионната реформа е натрупала над 60 млрд. долара активи в пенсионни фондове. Около 50 млрд. долара от тях се инвестират директно в икономиката на страната в различни инфраструктурни проекти, строителство на магистрали, пристанища, летища, жилища и т. н. Имаме намерение да предложим на финансовото министерство съвместно и целево да се проучи именно този опит в сферата на инвестициите, както и опита в създаването на т. нар. „мултифондове“, чието внедряване и у нас е предстоящо.

Една възможност за обмяна на мнения и чужд опит предвижда Генералната асамблея на Международната организация на администраторите на пенсионни фондове, в рамките на която ще се състои и международна конференция по проблемите на пенсионното осигуряване и конкретно на капиталовите схеми. На нея БАДДПО ще бъде домакин в края на м. май и началото на юни т. г. във Варна, курорта „Златни пясъци“. Сред основните теми на тази конференция ще бъде проблемът с инвестициите. Предвижда се да присъстват над 300 експерти с много високи компетенции от 40 държави, включително от Чили. Водещ на сесията, която касае инвестициите, ще бъде министърът на финансите Пламен Орешарски. Ще участват експерти от Световната банка, от Международния валутен фонд и др. специалисти от Европейския съюз. И по темата инвестиции очакваме да имаме конкретни ползи.

Интервю на ИЛЕАНА СТОЯНОВА